

Les mer om:

Digitalisering, effektivisering og revisors kompetanse – utfordringer sett fra Oslo

Kommunereform – sjekkliste for revisor, kontrollutvalg og sekretariat

Finansiell revisjon må forenkles og effektiviseres

<p>2 50 år siden
Torbjørn Olsen</p> <p>3 Praksisgodkjenning for regnskapsrevisorer
Styreleder Per Olav Nilsen</p> <p>4 Digitalisering, effektivisering og revisors kompetanse
Avdelingsdirektør Lars Normann Mikkelsen, Oslo kommune, Kommunerevisjonen</p> <p>8 Kommunereform – Sjekkliste for revisor, kontrollutvalg og sekretariat
Orrvar Dalby, daglig leder, Vestfold Interkommunale Kontrollutvalgssekretariat (VIKS)</p> <p>11 Kronikk: Finansiell revisjon må forenkles og effektiviseres
Per-Kristian Foss, Riksrevisjonen</p> <p>12 Særaldersgrenser i brannvesenet – undersøkelsessak i Rogaland Brann og Redning
Elin Fagerheim Bjerke, forvaltningsrevisor, Rogaland Revisjon</p> | <p>16 Oversikt over fagartikler i Kommunerevisoren 2016</p> <p>17 Ny kommunelov – NKRFs høringsuttalelse
Ole Kristian Rogndokken, daglig leder, NKRF</p> <p>20 Hva skjer?
NKRFs administrasjon</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uttalelser fra Kommunesektorens etikkutvalg • Kommunereform – digitale muligheter og utfordringer • Forvaltningsrevisjonsregisteret runder snart 3 000 rapporter • Uttalelser fra Sivilombudsmannen • Må det avholdes fysiske styre- og representantskapsmøter i IKS'er? <p>23 Nytt om navn</p> <ul style="list-style-type: none"> • NKRF får ny daglig leder |
|---|---|

50 år siden ...

Av **Torbjørn Olsen**

Den 7. nordiske kommunale sjefsrevisorkonferanse ble arrangert i Bergen i august. Her møttes «kremen» av kommunale revisjonssjefer i de nordiske land, i alt 47 deltakere hvorav 14 kom fra Norge.

De emner som ble behandlet var «Planlegging av revisjonsarbeidet», «Hva gjør vi for å utdanne våre medarbeidere» og «Revisjon av lønninger».

I tillegg til det faglige framhevet referenten hva konferansen sto for:

«Skal man nærmere utdype hensikten med konferansen tror jeg, at ved siden av de faglige emner, har den også et viktig og positivt formål i arbeidet med og bestrebelsene for å fremme et nordisk fellesskap også i vennskapets tjeneste».

Et rundskriv fra Sosialdepartementet hadde medført en innskrenking av opplysningsplikten til kommunerevisor i sosiale saker. Arbeidsutvalget hadde engasjert seg i saken bl.a. ved å henvende seg til Kommunal- og Arbeidsdepartementet. Dette

hadde igjen tatt forholdet opp med Sosialdepartementet.

Etter et møte mellom Sosialdepartementet og forbundets formann og nestformann, henholdsvis distriktsrevisor Oskar Eriksen, Ski og revisjonssjef Annar Fængsrud, Oslo, ble det skissert en tilfredsstillende løsning for revisjonen.

Sosialdepartementet gjorde klart at det ikke hadde hatt til hensikt å gjøre noen innskrenkninger i kommunerevisors adgang til å kreve fullstendig utskrift og uttømmende opplysninger. – Departementet fastholdt imidlertid behovet for varsomhet med opplysninger av mer privat karakter og skisserte en løsning, i fall revisor hadde behov for adgang til klientens saksmappe, at revisor kunne møte personlig på sosialkontoret og få de nødvendige dokumenter til gjennomsyn der.

Departementet forutsatte imidlertid at dette bare ble aktuelt i unntakstilfeller.

Styreleder **Per Olav Nilsen**

Praksisgodkjenning for regnskapsrevisorer

Spørsmålet om praksisgodkjenning for regnskapsrevisorer som jobber med revisjon av kommunal sektor, har vært gjenstand for diskusjon flere ganger, uten at det har ført til noen endringer.

Det generelle kravet er tre års variert praksis etter endt utdanning. Fra kommunal sektor blir bare to av disse tre årene godkjent. Forskrift for revisjon i kommuner og fylkeskommuner stiller kompetansekrav til oppdragsansvarlig regnskapsrevisor tilsvarende dagens regler for registrert og statsautorisert revisor, dog med det unntak at det ikke er krav om godkjenningen som registrert eller statsautorisert. Begrunnelsen for dette er nettopp at praksisgodkjenning fra revisjon i kommunal sektor ikke teller på lik linje med revisjon av privat virksomhet.

Kommunal sektor har utviklet seg mye siden revisorloven ble vedtatt i 1999, men det blir dessverre ikke gjenspeilet i vurderingen av regelverket for praksisgodkjenning. Endringen vises blant annet i kommunesektorens bruk av kommunale selskap, avgifts- og skatteproblematikk, og muligheten for konkurranseutsetting av revisjonen av kommunen. Kommunal sektor blir av og til framstilt som en bransje. Kommunal sektor er som begrepet sier, en sektor, som består av en rekke bransjer. Det finnes knapt nok et selskap som er så mangfoldig som en kommune.

Regnskapsrevisjon i offentlig sektor utføres etter de samme revisjonsstandarder som revisjon i privat sektor. De kommunale revisjonshenhetene utfører revisjonen på det samme faglige grunnlaget. Kravene til revisjon etter kommuneloven tilsvarer i flere henseender reglene i revisorloven, inkludert regler om revisorskifte, uavhengighet, taushetsplikt og opplysningsplikt, og om skriftlig påpekning av forhold overfor ledelsen og organ med overordnet tilsynsansvar. Hvitvaskingsloven gjelder også for revisor som er ansvarlig for revisjon av regnskapet for kommune og kommunalt foretak.

Jeg våger å påstå at en nyutdannet regnskapsrevisor de første årene som regel vil få mer variert praksis i kommunal revisjon enn i privat revisjon.

På denne bakgrunnen har Norges Kommune-revisorforbund, sammen med KS Bedrift, argumentert for at lik praksis skal telle likt, uavhengig av hvor praksisen er hentet fra. Vi mener derfor at praksis fra revisjon

av kommunal sektor må gi samme uttelling som tilsvarende i privat sektor.

Dagens regelverk fører til at kandidater som etter fullført studie med godkjente karakterer og som velger å starte sitt yrkesliv innenfor kommunal sektor, må forlate denne sektoren for å kunne få den offisielle godkjenningen (registrert eller statsautorisert revisor). Etter vår mening er det ulogisk at lik praksis får ulik uttelling, og det fører selvsagt til rekrutteringsproblemer for kommunalt eide revisjonsselskap.

Høsten 2015 ble det nedsatt et utvalg for å vurdere revisjons- og regnskapsførerregelverket. Utvalget skal blant annet vurdere vilkårene for å kunne få godkjenning som revisor og praksisvilkår. Slik det ser ut nå vil utvalget gå inn for at det kun blir én revisorkategori, statsautorisert revisor, og at det vil bli etablert overgangsordninger for de som i dag er registrerte revisorer. Utvalget skal avlegge sin innstilling våren 2017.

Dersom regelverket for praksisgodkjenningen ikke endres, vil de revisorene som oppfyller utdanningskravet til registrert revisor men som utelukkende har praksis fra kommunal sektor, komme i en innelåst posisjon. Enten må de forlate kommunal revisjon, eller så må de finne seg i å ikke bli omfattet av endringene i revisorloven. Et slikt utfall vil medføre en betydelig risiko for at disse personene vil søke seg bort fra de kommunale revisjonsselskapene/-enhetene.

Denne gruppen utgjør en ikke ubetydelig andel av regnskapsrevisorene innenfor kommunal revisjon, og kan føre til betydelig kompetansetap for kommunal revisjon. De kommunale revisjonsselskapene/-enhetene reviderer i dag i underkant av 90 prosent av kommuner og fylkeskommuner.

Ny kommunelov og ny revisorlov er på trappene. Dette gir en god anledning til å se på praksisgodkjenningen med nye øyne. Det er saklig grunnlag for at lik praksis behandles likt, og det vil forhindre en slik utilsiktet effekt med at kommunal revisjon på kort sikt kan tappes for kompetanse, og på lang sikt vil få en vanskeligere rekrutteringssituasjon. ©

Av **Lars Normann Mikkelsen**, avdelingsdirektør og oppdragsansvarlig for forvaltningsrevisjon, Oslo kommune - Kommunerevisjonen

Digitalisering, effektivisering og revisors kompetanse – utfordringer sett fra Oslo

Forvaltningsrevisjonen står overfor noen utfordringer som vi må løse for å gjøre oss tilliten verdig også om fem år. Det er artikkelens¹ fokus og budskap.

Jeg vil først kortfattet minne om at effektivisering kan bety så mangt. Så vil jeg ta for meg noen velkjente utfordringer som vil bestå i et effektivitetsperspektiv uavhengig av ytterligere digitalisering. Deretter kommer jeg til noen nye utfordringer og til sist spørsmålet om vi klarer å håndtere de utfordringene vi står overfor.

Hva betyr effektivisering av revisjonen?

Artikkelen bygger det premiss at digitalisering ikke vil føre til automatisering av kontroller som gjør forvaltningsrevisjon overflødig. For det første er data-systemene per i dag for mange og for forskjellige til at det lar seg gjøre å automatisere i stor stil. For det andre kan økt automatisering åpne for nye analyser og ny innsikt, noe som kan stimulere etterspørselen etter forvaltningsrevisjon.

Digitalisering trenger derfor ikke bety mindre ressursbruk i forvaltningsrevisjon. Vi kan tenke oss at nye muligheter for – eller økt betydning av – revisjon som følge digitalisering, kan øke kontrollutvalgs appetitt på revisjon. Det kan f.eks. bli en følge av at nye metode-/revisjonsverktøy åpner for analyse av langt større og mer sammensatte datamengder enn tidligere, slik at det blir mulig å besvare hittil ubesvarte spørsmål i kjernen av forvaltningsrevisjonsoppdraget.

Tabell 1 viser tre av de mange mønstrene som alle kan bety effektivisering av revisjonen målt ved forholdet mellom på den ene side ressursbruk og på den annen side resultat i form av omfang, kvalitet og leveringspresisjon (hvorvidt rapporter leveres til avtalt tid).

	Omfang	Kvalitet	Leveringspresisjon
Høyere ressursbruk	Betydelig flere undersøkelser	Betydelig bedre	Bedre
Uendret ressursbruk	Flere undersøkelser	Uendret	Bedre
Lavere ressursbruk	Uendret	Noe dårligere	Uendret

Tabell 1

Hvis økt ressursbruk fører til forbedringer mht. omfang, kvalitet eller leveringspresisjon som mer enn oppveier økningen i ressursbruk, er det en effektivisering. Og tilsvarende kan mindre omfang, lavere kvalitet eller lavere leveringspresisjon også være uttrykk for effektivisering hvis ressursbruken er redusert relativt sett mer enn svekkelsen av resultatet isolert sett tilsier. Men vanligvis tenker vi jo at effektivisering betyr å levere mer eller bedre resultat (og effekter av det) enn før, eller i alle fall like mye eller like bra som før, men med samme eller lavere ressursbruk.

Noen eksempler på gamle utfordringer som fortsatt vil være viktige

Rekruttering er krevende. Gode rekrutteringsprosesser er og vil fortsatt være av stor betydning. Lykkes man, kan de gi positive effekter i mange år. Rekruttering av tilstrekkelig spiss kompetanse knyttet til digitalisering kan bli nødvendig, men vanskelig pga. knapphet i arbeidsmarkedet, – og kanskje tiltakende vanskelig

¹ Artikkelen er basert på et foredrag på Nordisk sjefrevisorkonferanse i Göteborg 21. august 2016.

«Kunnskap om IT og IT-revisjon må i større utstrekning besittes av alle forvaltningsrevisorer og IKT-rettede kontrollhandlinger må integreres i alle revisjoner hvor det er relevant, og det er mange.»

for de av oss som er ledere med mye av skoloringen vår fra en annen og mindre digitalisert tidsalder?

Både nye og gamle ansatte trenger god opplæring i eller utenfor egen virksomhet.

Virksomheten må ha tilstrekkelig god organisering, ledelse og styring, herunder arbeidsdeling vertikalt og ikke minst – horisontalt. Vi må ha – og videreutvikle – spesialister på viktige kompetanseområder som digitalisering. Dette er og blir en viktig ledelsesutfordring.

Vi må gjenbruke egne og andres undersøkelsesopplegg i større grad.

Både behovet for å være på den helt sikre siden og faglig interesse for teamet kan medføre at det samles inn og verifiseres fler revisjonsbevis per kontrollpunkt/spørsmål enn det som strengt tatt er nødvendig. Hvis man i tillegg velger å sitte med gjenparter av all vesentlig dokumentasjon som allerede finnes i revisjonsobjektets arkiv, gir det økte kostnader.

Det er antagelig fortsatt en god del å spare ved å holde oss til oppdraget fra kontrollutvalget og unngå å undersøke flere kontrollpunkter/spørsmål enn nødvendig. Forvaltningsrevisor kan i løpet av et prosjekt bli utsatt for flere fristelser som ikke er del av oppdraget. Det kan være viktige, spennende og faglig utfordrende spørsmål av mange slag. Det gjelder da å holde seg på den smale sti, dvs. holde seg til oppdraget fra kontrollutvalget, men mindre det er uforutsette spørsmål av vesentlig betydning for oppdraget.

Økt digitalisering medfører at enda mer arbeid kan utføres på egen kontorpult. Men hvis vi ikke kommer oss ut i felten, dvs. ut til revisjonsobjektet, går vi glipp av mye som kan være av stor betydning for kvaliteten på og resultatet av revisjonen. Når vi flytter kontoret ut i felten for en litt lengre tidsperiode, kan vi bl.a. gi mer informasjon om undersøkelsens formål og innretning og få ekstra informasjon gjennom alt vi ser og alle mindre og større samtaler vi får med de som jobber der. Daglig kontakt over et tidsrom kan dessuten øke tilliten til og respekten for revisors arbeid blant de som i neste omgang skal forbedre det vi har revidert (hvis det er behov for det). Det er grunn til å tro at det kan virke positivt på forbedringsarbeidet etter fullført revisjon.

Mange av de dataene revisor trenger, finnes i elektroniske fag- eller sektorsystemer hos den reviderte. Da er det viktig at revisor kan benytte disse fagsystemene. Det beste er at vi har kompetanse og får tilganger som gjør at vi selv kan hente det vi trenger direkte. Hvis

ikke, blir vi avhengig av andres uttrekk og rapporter. I Oslo har vi de senere årene i økende grad benyttet systemene selv, men vi kan fortsatt bli bedre til det.

Det kan være arbeidsbesparende å basere seg på arkivet hos den vi reviderer. Vi kan da redusere kostnader til import, journalføring og arkivering på revisors hånd, men må i større grad lage notater og arkivere disse. I en del tilfeller er relevante deler av den revidertes arkiv dessverre ikke i en slik forfatning at dette er problemfritt.

Bruk av elektronisk kildemateriale og databehandling åpner for betydelig reduksjon i ressursbruken sammenlignet med tidligere. Men enkelte henger fortsatt igjen i mønstre hvor en del skrives ut og bearbeides manuelt. Selv så enkle og arbeidsbesparende grep som «Spor endringer», «Navigasjonsrute» og «Del» benyttes ikke konsekvent av alle. Og i virksomhetene vi reviderer kan fortsatt arkiv og andre datakilder være delvis papirbasert. Da får vi merarbeid med å sortere papirbasert og elektronisk lagret som kan være både overlappende og komplementært, og med å skanne inn det papirbaserte for videre analyse i våre egne systemer.

For en del er det naturlig å ferdigstille faktabeskrivelsen og verifisere denne, samt gjennomføre dataanalyse som en del av rapportskrivningen. Når rapporten er omfangsrik, er det en kostnadskrevende arbeidsmåte som vi ytterligere må redusere bruken av. Ved å bruke elektroniske analyseverktøy som f.eks. Nvivo som etter hvert har blitt et meget kraftig verktøy, eller velkjente metoder som stikkordsbaserte disposisjoner, matriser og diagrammer, er det mulig å redusere ressursbruken vesentlig. Vi må altså i enda større grad faktaverifisere og analysere oss ferdige før vi skriver ut rapporten.

Vi skriver i hovedsak rapporter som er fra 30–50 sider. I tillegg benytter vi ofte vedlegg, en del ganger er de omfattende. I en del tilfeller kunne kortere rapporter fungert like godt eller bedre. På dette området er det som før utfordringer knyttet til det å klare å kutte ut tekst som det er brukt en del tid på å foredle, men som vi egentlig ikke trenger. Vi kan også bli flinkere til unngå å skrive faktabeskrivelser som gjør detaljert rede for kilde- og metodetriangulering når fakta er godt bevist. I slike situasjoner kan vi i større grad bare fastslå fakta og for øvrig lene oss på metodevedlegget. Men vi nøyer oss likevel ikke alltid med det. Det er imidlertid først når det kan stilles spørsmålstegn ved fakta at det blir viktig å vise fram hva vi bygger på mer detaljert.

Blir de digitale signalene revisor må forholde seg til «i farten» mer eller mindre krevende å oppfatte, analysere og respondere adekvat på? Foto: Shutterstock.com

Noen eksempler på nye utfordringer, og gamle som blir enda viktigere

Kunnskap om IT og IT-revisjon må i større utstrekning besittes av alle forvaltningsrevisorer og IKT-rettede kontrollhandlinger må integreres i alle revisjoner hvor det er relevant, og det er mange. Vi er gode på interkontroll og revisjon av den. Det må vi ta med oss og bygge videre på når vi i stadig større grad må ta stilling til revidertes bruk av IKT i myndighetsutøvelse og tjensteproduksjon. Samtidig må vi være forberedt på å tilpasse oss og utnytte effektene av automatisering der det er relevant.

Informasjonssikkerhet er ett viktig stikkord når vi skal vurdere og eventuelt gjennomføre IKT-rettede kontrollhandlinger. Informasjonssikkerhet handler om å sikre at informasjonen er hemmelig for uautoriserte brukere (konfidensialitet), at den er korrekt og pålitelig (integritet), og at den er tilgjengelig når man trenger den (tilgjengelighet). Vi vil typisk undersøke områder som organisering av sikkerhetsarbeidet, risikovurdering og -håndtering, tilgangsstyring og endringshåndtering. Vi har gjennomført en rekke revisjoner av informasjonssikkerhet, dels med fokus på kritisk infrastruktur, dels med fokus på systemer med personopplysninger. Revisjonene har avdekket til dels vesentlige avvik, sårbarheter eller svakheter. Dette arbeidet bør styrkes ytterligere.

Det er viktig for oss å være gode på uttrekk og analyse av store datamengder. Data om relativt få variabler om mange enheter eller om mange variabler om en eller få enheter har vi mye erfaring med allerede, jf. f.eks. analyser av karakterstatistikk eller caseundersøkelser med meget omfattende dokumenttilfang. Likevel må vi bli bedre også på dette området. Det er åpenbart for alle at effektiv analyse av mange tall krever bruk av statistikkprogram. Det er fortsatt ikke like åpenbart for alle at effektiv analyse av store dokumentmengder krever bruk av program som Nvivo el., ev. også algoritmestyrte skåring og vurdering av data.

I denne sammenheng er det også naturlig å nevne bruk av «big data», her forstått som data om mange variabler om mange enheter, til forskjell fra data om relativt få variabler om mange enheter eller om mange variabler om en eller få enheter. Førstnevnte er relativt oppløyd mark. Er det noe som skal være forbeholdt store private bedrifter som har som forretningsmodell å samle inn personopplysninger og tjene penger på dem? Jeg tror ikke det, vi må løfte oss også på dette området slik at vi kan bli bedre til analysere slike datasett. Kommunen besitter allerede til dels omfattende datasett om enkelte aktiviteter og prosesser, og om innbyggere og brukere. Selv om det er hindringer, vil innføring av mer velferdsteknologi, tiltak mot arbeidskriminalitet, elektronisk saksbehandling mv. etter hvert føre til at det blir lettere og mer relevant for revisor å gjennomføre analyser av «big data». Utfordringen er å

sette oss i stand til å gripe disse mulighetene på gode måter.

Jeg har allerede vært innom potensialet for å skrive kortere rapporter. Hva så med klikkbare rapporter? Jeg ser for meg at vi kan utvikle meget korte elektroniske rapporter hvor leseren klikker seg videre horisontalt og vertikalt etter behov.

Vi har ikke benyttet sosiale medier til innsamling av revisjonsbevis. Men jeg er ikke sikker på at det er utelukket at vi vil gjøre det i tiden som kommer. Det kan være mulig å etablere grupper av brukere som leverer både erfaringer, vurderinger og dokumentasjon knyttet til revisjoner. Et slikt tiltak reiser selvfølgelig noen spørsmål, blant annet om representativitet, men de tror jeg vi vil besvare.

Makter vi å håndtere utfordringene?

Jeg har skissert en rekke utfordringer som vi må håndtere *når* vi skal effektivisere revisjonen. Jeg skriver bevisst ikke *hvis* vi skal effektivisere revisjonen fordi jeg mener vi ikke har noe valg. Hvis vi skal være den foretrukne revisoren også om fem år, må vi effektivisere. Da er det ett stikkord som er viktigere enn andre og det er *kompetanse*.

Vi har allerede mye av den kompetansen vi trenger i framtiden, men vi mangler også kompetanse som vi må utvikle, rekruttere, leie inn eller bytte til oss.

Vi som jobber med forvaltningsrevisjon kan mye, utvikler oss stadig og kan heve oss ytterligere gitt at det drives systematisk og godt forbedringsarbeid. Men det trengs mer enn det. Vi må rekruttere en del av den kompetansen vi trenger ved å ansette yngre dyktige medarbeidere. Det er imidlertid meget hard konkurranse om den kompetansen vi trenger mer av.

Vi kan i en viss utstrekning leie kompetansen fra konsulentselskaper eller FoU. Men også der er det knapphet på kompetanse. Omfanget av konsulentbruk på strategisk viktige kompetanseområder må dessuten balanseres mot behovet for oppbygging av revisors egen kompetanse.

Vi må så langt det går sørge for at revisjonsenheterne hver for seg er store nok til å være interessante og samlokaliserte arbeidsplasser for grupper av medarbeidere med kompetanse som det er av stor strategisk betydning å ha selv.

Alternativt eller i tillegg kan vi tilstrebe et mer forpliktende samarbeid mellom ulike revisjonsenheter slik at det kan bli lettere å låne, bytte, samfinansiere eller samlokalisere strategisk viktig kompetanse på tvers av enheter.

Lars Normann Mikkelsen er magister i sosiologi og har jobbet med forvaltningsrevisjon i Oslo kommune siden 1996, de siste årene som avdelingsdirektør og oppdragsansvarlig.

Av **Orrvar Dalby**, daglig leder, Vestfold Interkommunale Kontrollutvalgssekretariat (VIKS)

KOMMUNEREFORM

- Sjekkliste for revisor, kontrollutvalg og sekretariat

Styret i NKRF satte våren 2015 ned ei prosjektgruppe for å forberede kontrollutvalgssekretariat og revisjonsenhetene på den forestående kommunereformen.

Målet for prosjektet var å utarbeide en sjekkliste over forhold som kommunene bør være oppmerksomme på i forbindelse med kommunereformen. I erkjennelsen av at vi lever i en stadig sterkere konkurransesituasjon, var det en ambisjon å utvikle verktøy som gjør at kontrollutvalgssekretariat og revisjonsenheter kan oppleves som en konstruktiv og kompetent ressurs av de kommuner som skal gjennom en sammenslåingsprosess.

Prosjektgruppa har bestått av:

- Orrvar Dalby, Vestfold Interkommunale Kontrollutvalgssekretariat, leder
- Irene Loka, Kommunerevisjonen Vest, Vest-Agder IKS
- Anders Svarholt, Østfold Kommunerevisjon IKS
- Ole Kristian Rogndokken, NKRF

PROSJEKTRAPPORT

Prosjektgruppas rapport ble ferdigstilt våren 2016 og presentert på NKRFs fagkonferanse i juni.

Rapporten fokuserer hovedsakelig på problemstillinger som ikke er direkte løst i lov, rundskriv eller veiledninger. Enkelte av disse problemstillingene vil bli presentert nærmere nedenfor. I tillegg er det utarbeidet en egen delrapport om risikoområder i en sammenslåingsprosess og en egen «dreiebok» med en detaljert sjekkliste i forbindelse med avslutning av kommune-

regnskap i forbindelse med kommunesammenslåing. Prosjektrapporten med vedlegg er tilgjengelig på NKRFs hjemmesider¹.

OMFANGET AV KOMMUNEREFORMEN

Kommunereformen har så langt ikke blitt den store reformen som den ble lansert som. Med dette som bakteppe, er det nok enkelte som spør seg om hvor relevant en slik sjekkliste vil være. Selv om det pr. i dag ser ut til å bli kun ca. 35 færre kommuner, er ca. 80 norske kommuner involvert i konkrete sammenslåingsprosesser. Det betyr at svært mange kontroll-

utvalgssekretariat og revisjonsselskaper vil ha kommuner i sin portefølje som er eller blir direkte berørt. Det er vel ikke helt urimelig å anta at det vil komme flere prosesser i kjølvannet av de som pågår nå.

NOEN HOVEDPUNKTER I RAPPORTEN

Rapporten gjør rede for det lovmessige grunnlaget for kommunesammenslåinger og har henvisninger til forarbeider og aktuelle rundskriv og veiledninger.

a) Inndelingslova av 15. juni 2001 nr. 70 og forarbeidene til denne (Ot.prp. nr. 41 (2000-2001) setter de lovmessige rammene for kommunesammenslåingsprosessen. En rekke problemstillinger er imidlertid ikke avklart i loven. Dette er et bevisst valg fra lovgivers side som ønsker at slike spørsmål drøftes og avklares mellom kommunene. Dette tilsier at det er et stort rom for kommunene til å finne praktiske løsninger, så lenge de ikke strider mot loven eller dens formål.

b) Fellesnemndas juridiske og organisatoriske status.

Myndighet. Inndelingslova § 26
Når det er gjort vedtak om sammenslåing av to eller flere kommuner, skal det opprettes ei fellesnemnd til å forberede og gjen-

¹ [http://www.nkrf.no/nyheter_ cms/2016/juni/kommunereform-sjekkliste-for-revisor-kontrollutvalg-og-sekretariat/5497](http://www.nkrf.no/nyheter/cms/2016/juni/kommunereform-sjekkliste-for-revisor-kontrollutvalg-og-sekretariat/5497)

nomføre sammenslutningen. Spørsmålet om fellesnemndas juridiske status har vært forelagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet og basert på dette er følgende forståelse lagt til grunn: *Fellesnemnda er ikke å anse som en egen juridisk enhet, men et kommunalt organ opprettet i medhold av delingsloven. Det innebærer f.eks. at fellesnemnda ikke har eget organisasjonsnummer. Fellesnemnda har mange trekk av interkommunalt samarbeid iht. Kommuneleven § 27, men er ikke definert som dette.* Fellesnemnda har den myndighet som er definert i lovens § 26, samt den myndighet kommunestyrene velger å delegerer til nemnda. Dette varierer litt fra prosess til prosess. Fellesnemnda kan få delegert myndighet til å avklare både framtidige revisjons- og sekretariatløsninger for den nye kommunen. For å unngå flere behandlinger i de berørte kommunestyrene, er det absolutt hensiktsmessig at denne delegasjonen vedtas i forbindelse med etableringen av fellesnemnda.

c) Kontrollutvalgets funksjonstid

Prosjektgruppa har fått flere spørsmål om kontrollutvalgets funksjonstid. Det følger indirekte av bestemmelsen i Inndelingsloven at kontrollutvalgene i de kommunene som skal slå seg sammen, fungerer fram til ny kommune er etablert. Inndelingsloven har ikke hjemmel for å etablere felles kontrollutvalg i perioden fram til ny kommune er etablert.

d) Valg av revisjons- og sekretariatløsninger

I prosjektrapporten er det gjort detaljert rede for prosessen med valg av revisor til fellesnemnda og valg av revisjons- og sekretariatløsning for den nye kommunen. Dette er problemstillinger som ikke har så stor relevans dersom

de kommuner som slår seg sammen har samme løsning i forkant av sammenslåingen. Dette bildet er imidlertid mer komplisert når kommunene har forskjellige løsninger. Normalt føres regnskapet for fellesnemnda av en av de berørte kommunene. Den praktiske løsningen vil da være at regnskapsførende kommunes revisor også velges som revisor for fellesnemnda. Ved valg av revisor og sekretariat for den nye kommunen skal kontrollutvalgene avgi innstilling. Inndelingsloven sier imidlertid ikke noe uttrykkelig om dette når det gjelder valg av revisor for fellesnemnda. Det er prosjektgruppas anbefaling at kontrollutvalgene også her avgir innstilling til kommunestyrene.

e) Risikoområder i en sammenslåingsprosess – vurdering av internkontroll

I en kommunesammenslåingsprosess er det mange forhold som må avklares og tidsrammene er ofte stramme. Det ble derfor satt ned en egen arbeidsgruppe for å vurdere hvilke forhold som må være på plass fra dag en i en ny kommune. Arbeidsgruppa har bl.a. trukket på erfaringene så langt med etableringen av nye Sandefjord kommune. Ambisjonen var ikke å avgi en omfattende rapport eller veileder, men å peke på viktige områder som må gis oppmerksomhet.

Konklusjonen kan oppsummeres slik:

For å lykkes må man ha bevissthet og kunnskap om rekkefølge og avhengigheter, vilje til å prioritere det viktigste- og evnen til å utsette beslutninger og arbeid som kan vente!

f) Dreiebok – Årsoppgjør med fokus på kommunesammenslåing

Etter inspirasjon fra våre kolleger i Danmark som var igjennom en stor prosess med kommunesammenslåinger for noen år siden, er

det utviklet et redskap til bruk for revisor ved avslutning av kommuneregnskap i forbindelse med kommunesammenslåing.

«Nedpakking» av et regnskap og sammenslåing av flere regnskap er en omstendelig og tidkrevende prosess. Utarbeidelsen av Dreieboka har derfor vært et omfattende arbeid og har vært utført av Kommunerevisjon Vest, Vest-Agder IKS.

Dreieboka omhandler handlinger knyttet til alle delene av regnskapet på kapitellnivå i KOSTRA.

Prosjektgruppa tror dette vil være et spesielt nyttig verktøy, men det presiseres at dreieboka kun er en veiledning og et supplement til gjeldende standarder.

AVSLUTNING

I Vestfold er samtlige kommuner bortsett fra Horten, i gang med sammenslåingsprosesser og nye Sandefjord som den første kommunen, vil være på lufta fra 1. januar 2017. Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag er først ute når det gjelder regionreformen. Problemstillingene som dukker opp er relativt like når det gjelder både kommunereformen og regionreformen. I kjølvannet av reformene dukker det også opp krav om grensereguleringer. Disse prosessene reiser en rekke nye spørsmål som ikke er omhandlet i rapporten. ☺

Orrvar Dalby er utdannet jurist og kommunalkandidat. Han har jobbet mer enn 30 år i kommunesektoren, bl.a. som rådmann i Hurum og Lier. Han har tidligere vært utenlandssjef i Redd Barna og Norsk Folkehjelp og har vært daglig leder i Vestfold Interkommunale Kontrollutvalgssekretariat (VIKS) fra januar 2014.

Hold deg oppdatert – følg NKRF i alle kanaler

“Kommunerevisoren”

Fagtidsskrift hjem i postkassen 6 ganger i året
#kommunerevisoren

**Ledige stillinger
innen revisjon
og tilsyn** #jobb

Kurs!

Flere titalls store
og små tilbud
gjennom året
#kurs

Fagnyheter / presseklipp

Oppdateres daglig –
abonner på RSS-feed
#revisjon #regnskap
#kommune #tilsyn

Forvaltnings- revisjoner

Søkbart register fra hele
landet tilbake til 2005
#forvaltningsrevisjon

Kontroll- utvalg

Nyttig info samlet
på ett sted
#kontrollutvalg

**Følg oss på
Twitter**

Gå til våre nettstedet:

www.nkrf.no

www.kommunerevisoren.no

[www.twitter.com/nkrf](https://twitter.com/nkrf)

[www.twitter.com/kommunerevisor1](https://twitter.com/kommunerevisor1)

NKRF

Kommunerevisoren

Twitter > NKRF

Twitter > Kommunerevisoren

— på vakt for fellesskapets verdier

Av riksrevisor **Per-Kristian Foss**,
Riksrevisjonen

Finansiell revisjon må forenkles og effektiviseres

Offentlig sektor står overfor en krevende tid. Krav om mer effektiv oppgaveløsning, økende digitalisering og reduserte budsjetter vil være normalen i overskuelig fremtid.

Dette vil også få stor betydning for kommunerevisjonen og for Riksrevisjonen. Som voktere av fellesskapets verdier og gjennom å bidra til en bedre forvaltning, har vi som hovedmål å bidra til mer effektiv ressursbruk. Vi må samtidig vurdere hvordan vi selv kan bli mer effektive. Et viktig tiltak vil være å effektivisere våre egne revisjoner, uten at dette går på bekostning av kvaliteten.

Den finansielle revisjonen har til dels blitt stemoderlig behandlet i offentlig revisjon. Mens informasjon fra forvaltningsrevisjoner og etterlevelserevisjoner ofte kan brukes direkte i driften av virksomheter og i kommuner, og får grundig behandling i departementer og kontrollutvalg, gir en revisjonsberetning bare en bekreftelse på regnskapets kvalitet. Både i stat og kommune brukes det mye tid på å vedta budsjett, mens det er lite diskusjon ved behandling av regnskapet og revisjonsberetningen. Et korrekt regnskap er en forutsetning for å kunne vurdere om pengene brukes til det som er bestemt, og om målene nås. Den finansielle revisjonen er derfor en bærebjelke i det offentlige revisjonsmandatet, og vesentlig som beslutningsgrunnlag for fremtidige bevilgningsvedtak.

Mange spår at teknologi i nær fremtid vil gjøre revisjonsbransjen overflødig. Etter mitt syn vil revisjon slik vi kjenner det i dag, sannsynligvis bli borte. Samtidig åpner digitaliseringen for nye muligheter. Digitaliseringen gjør det allerede i dag mulig for revisorer å innhente informasjon på en annen måte enn tidligere. Private revisorer har tatt konsekvensen av dette, og bruker eksempelvis stadig mer dataanalyse. Digitaliseringen gir oss nye muligheter til å identifisere forbedrings- og effektiviseringsområder. Vi, som offentlige revisorer, må ta dette på alvor. Vi må hele

tiden strebe etter å levere revisjoner med like høy kvalitet som det private tilbyr, og med en tilsvarende ressursinnsats. Riksrevisjonen har tilgang til store mengder regnskapsdata fra reviderte etater. Vi jobber for at enda flere virksomheters regnskapsdata skal bli åpne og lettere tilgjengelig for oss. Dette er viktig for å effektivisere selve revisjonen, men også fordi dataene kan brukes som grunnlag for de andre revisjonstypene.

I tillegg til å utnytte mulighetene som ligger i digitaliseringen, har offentlig revisjon et stort potensial for effektivisering gjennom å praktisere kjente standarder og metoder på en mer målrettet og ensartet måte. Revisjonsstandardene har i lengre tid lagt opp til at revisjonen skal baseres på virksomhetenes egne internkontrollsystemer. Dette kan vi utnytte i enda større grad, noe som vil gjøre revisjonen mer effektiv.

I enkelte tilfeller gjør kvaliteten på et økonomistyringssystem det vanskelig å hente inn tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis på en effektiv måte. I slike tilfeller vil det være fornuftig å ha tettere dialog med ledelsen om både årsregnskapet og om intern kontroll knyttet til regnskapsrapportering. God dialog med ledelsen kan føre til at vi i neste omgang kan basere revisjonen på virksomhetens egne interne kontroll, noe som vil effektivisere arbeidet.

Samfunnet er avhengig av tillit til regnskapene fra offentlige virksomheter, og rettvise regnskapsrapportering er en grunnstein i effektiv forvaltning. I likhet med resten av offentlig sektor må Riksrevisjonen effektiviseres. I de kommende årene skal vi jobbe aktivt for å finne metoder og arbeidsmåter som kan gjøre den finansielle revisjonen mer effektiv. Jeg håper og tror at dette vil gi enda bedre revisjon, og en enda bedre offentlig ressursbruk.

ØVRIGE KRONIKØRER:

Ole Petter Pedersen,
nyhetsredaktør i
Kommunal RapportTor Dølvik, Transparency
International Norge
og medlem av Kommune-
sektorens etikkutvalgFoto: Agenda
KaupangBidragsyttere fra KS
Kommunesektorens
organisasjon

Av **Elin Fagerheim Bjerke**, forvaltningsrevisor,
Rogaland Revisjon

SÆRALDERSGRENSER I BRANNVESENET

– undersøkelsessak i Rogaland Brann og Redning

Rogaland Revisjon fikk i februar 2016 oppdrag med å undersøke pensjonsforhold i Rogaland Brann og Redning IKS.

Bakgrunnen for oppdraget var en artikkel i «Kapital» hvor det ble reist spørsmål om ledere i Rogaland Brann og Redning urettmessig hadde fått innvilget særaldersgrense på 60 år, og om KLP i den sammenheng var forsøkt forledet til urettmessige utbetalinger.

Dannelse av selskapet og bakgrunn

Rogaland Brann og Redning (tidligere Brannvesenet Sør-Rogaland IKS) ble opprettet 1. januar 2004, og bestod av åtte eierkommuner. Brannvesenet for disse kommunene ble tidligere drevet av Stavanger brannvesen og Sandnes brannvesen. Forut for sammenslåingen var det opprettet en omstillingsavtale, hvor det fremkom at ingen ansatte skulle gå ned i lønn, men avtalen sa ingen ting om pensjon og pensjonsalder. På informasjonsmøter for brannvesenet i forkant av sammenslåingen, ble de ansatte informert om at ingen skal få redusert lønn eller andre vilkår (pensjon). I tillegg skulle lønn og andre vilkår/rettigheter (inkludert pensjon) harmoniseres.

Før sammenslåingen hadde Stavanger brannvesen pensjonskasse i KLP og Sandnes brannvesen hadde i Sandnes kommunale pensjonskasse (SKP). Etter sammenslåingen ble alle innmeldt i KLP.

Det var ulik organisering i de to brannvesen, og i forbindelse med uttrykning rykket Stavanger ut med flere mannskaper til direktemeldere fra særskilte brannobjekt med mange personer og omfattende industri, mens overbefal i Sandnes rykket oftere ut på direktemelder enn det overbefalet i Stavanger gjorde. Sandnes kalte også inn frie heltidsmannskapet ved konstatert brann og større ulykker. Heltidsansatte i Sandnes brannvesen, bar derfor personsøkere hele

døgnet. Ordningen med personsøkere ble fjernet ved sammenslåingen.

Informanter som kom fra brannvesenet i Sandnes opplyser at uttrykkningsbelastningen for branninspektører, overbefal, seksjonsledere, varabranssjef og branssjef, ga grunnlag for en særaldersgrense på 60 år. Sandnes kommune hadde i 2003/2004 en nærmere vurdering av dette, og konkluderte med en 60-års aldersgrense.

Pensjonssaken ved opprettelse av selskapet

Da selskapet ble opprettet, var det en del ansatte og ledere fra de to brannvesen som fikk nye stillinger. Det var i starten uavklart hvilken pensjonskasse selskapet skulle ha. Det ble opprettet et pensjonsutvalg som skulle jobbe videre med å få avklart særaldersgrenser, men så langt vi har funnet ut ble ikke noe konkludert. I 2005 henvendte daværende branssjef seg både til kommuneadvokaten i Sandnes og til et eksternt advokatfirma. Kommuneadvokaten konkluderte med at det synes å være en forutsetning at de ansatte ved overgangen skulle få beholde særaldersgrensen, mens advokatfirmaet vurderte det slik at ingen av de ansatte skulle ha hatt en særaldersgrense, og at særaldersgrensen følger stilling og ikke person. Vi har også funnet dokumentasjon som viser at brannvesenet har vært klar over at det å innvilge en feilaktig særaldersgrense, kan bli belastet selskapet.

Regelverk om pensjon for brannvesenet

I § 2 om lov om aldersgrensen for offentlige tjenestemenn m.fl., står det at den alminnelige aldersgrensen er 70 år, men det kan fastsettes lavere aldersgrensen for stillinger hvor:

«a. Tjenesten medfører uvanlig fysisk eller psykisk belastning på tjenestemennene slik at de normalt ikke makter å skjytte arbeidet forsvarlig til fylte 70 år.

b. Tjenesten stiller spesielle krav til fysiske eller psykiske egenskaper, som normalt blir sterkere svekket før fylte 70 år enn det en forsvarlig utføring av tjenesten tilsier.»

Om en stilling hører til kategori a eller b, fremgår blant annet av KS B-rundskriv 10/2005 og brukerhåndbøker fra KLP. Dette er systematisert i tabell 1.

Stillingsbetegnelse	Aldersgrense 2002	Aldersgrense 2005	Aldersgrense 2015
Brannkonstabel	60 år - b	60 år - b	60 år - b
Brannkonstabel I		60 år - b	60 år - b
Brannformann	60 år - b	60 år - b	60 år - b
Underbrannmester	60 år - b	60 år - b	
Brannmester	60 år - b	60 år - b	60 år - b
Overbrann-/brannmester	65/60 år - b	60/65 år - b	60 år - b
Overbrannmester med utrykningsplikt	60 år - b	60 år - b	60 år - b
Varabrannsjef	70/65 - b	65 år - b	65 år - b
Brannsjef	65 år - b	65 år - b	65 år - b
Feier	65 år - b	65 år - b	65 år - b 65 år - b
Feierformann	65 år - b	65 år - b	65 år - b 65 år - b

Tabell 1

Gjennomgangen viste at alle stillinger i brannvesenet hadde en særaldersgrense etter bokstav b. Dette innebar at de har rett på denne særaldersgrensen, så lenge de er i stillingen.

I brannvesenet fantes det andre stillinger som ut fra lovverket ikke hadde rett på særaldersgrense. Dette gjaldt branninspektører, instruktører, seksjonsleder, avdelingsledere og andre administrative stillinger.

Dersom en arbeidstaker går fra en stilling med særaldersgrense til en annen stilling med høyere aldersgrense, er hovedregelen, etter vedlegg 5 i hovedtariffavtalen § 6-1, at den nye aldersgrensen legges til grunn etter 1 års tjeneste i den nye stillingen.

Men dersom visse vilkår er oppfylt, kan arbeidstakere gå av med alderspensjon på grunnlag av den tidligere aldersgrensen. I § 7-2 i hovedavtalen står det:

«Medlem som i løpet av de siste 10 år før pensjonering har gått over fra stilling med lavere aldersgrense til stilling med høyere aldersgrense, har rett til alderspensjon når følgende vilkår er oppfylt:

(...)

c) Den tidligere stillingens lavere aldersgrense er begrunnet med at tjenesten medfører uvanlig fysisk eller psykisk belastning på arbeidstakerne, slik at de normalt ikke makter å skjytte arbeidet forsvarlig til fylte 70 år, jfr. lov om aldersgrenser § 2, bokstav a.»

Som nevnt var særaldersgrensene i brannvesenet hjemlet etter § 2, bokstav b, noe som innebar at denne regelen ikke gjaldt for ansatte i brannvesenet.

Vedtak om særaldersgrense

I perioden 2007 – 2009 fattet daværende brannsjef vedtak om at åtte ansatte/ledere skulle få særaldersgrense. Flere av de var nå i stillinger som ikke skal ha særaldersgrense. Det ble i vedtakene lagt feilt regelverk til grunn, og de ble fattet som om de tilhørte gruppe a. En av lederne som fikk innvilget feilaktig særaldersgrense, kom ikke fra Sandnes brannvesen. Fire ansatte som kom fra Sandnes kommune, fikk ikke innvilget særaldersgrense.

Kommuneforbundet sendte i februar 2007 et krav til daværende brannsjef om at ti andre ansatte også skulle ha særaldersgrense, med bakgrunn i forskjellsbehandling. Dette ble avslått.

Vi har gjennomgått personaldokumenter for de aktuelle ansatte. Vi fant at de som hadde fått innvilget særaldersgrensen i Sør-Rogaland brann og redning ble innmeldt til KLP med stillingskoder med tilhørende stillinger de reelt sett ikke hadde. For eksempel ble seksjonsledere innmeldt i stillingskode som varabrannsjef, og fikk dermed en særaldersgrense på 65 år. Gjennomgangen tydet på at man valgte stillingskode for å utløse en bestemt aldersgrense. Av de åtte ansatte som fikk innvilget særaldersgrense på 60 år, hadde det riktige vært at en hadde fått 65 års aldersgrense og syv 70 års aldersgrense.

Vi fant ingen dokumentasjon på at særaldersgrenser hadde vært behandlet i styret.

Utbetaling av servicepensjoner

Til sammen 8 ansatte ble innvilget 60 års særaldersgrense uten at det har vært grunnlag for dette i pensjonsregelverket. Arbeidsgiver har anledning til å gjøre dette, med det har betydelige økonomiske konsekvenser, i form av såkalte «servicepensjoner» som utbetales av KLP, men hvor selskapet må dekke hele kostnaden.

Etter hvert som KLP ble gjort oppmerksom på saken, har KLP fakturert Rogaland Brann og Redning for servicepensjonene.

Utgiftene til «servicepensjonene» for Rogaland Brann og Redning vil fram til og med 2016 være på ca. 8,3 millioner kroner.

«Innenfor brannvesenet er det i Norge en situasjon som kan oppleves som uryddig når det gjelder praktisering av særaldersgrenser.»

Pensjon i brannvesenet i Norge

Pensjonsspørsmålet er et vanskelig samfunnsspørsmål, og preger både politiske debatter og forhandlinger mellom partene i arbeidslivet. Ett av temaene er spørsmålet om særaldersgrenser. I offentlig sektor er det betydelige grupper som er gitt en redusert aldersgrense på grunn av fysisk eller psykisk belastninger i arbeidssituasjonen, for eksempel sykepleiere, brannmannskaper, politi og innenfor forsvaret.

Innenfor brannvesenet er det i Norge en situasjon som kan oppleves som uryddig når det gjelder praktisering av særaldersgrenser. Det er stor variasjon mellom de ulike virksomhetene i hvordan regelverket praktiseres, og vi har også grunn til å tro at det finnes mange eksempler på at praksis er i strid med pensjonsregelverket.

På spørsmål fra oss uttaler KS i e-post av 14. april 2016:

«Vi er kjent med at det er ulik praksis rundt om i landet, og det er liten tvil om at en del av denne praksisen er på kant med regelverket.»

Dette gjelder for eksempel for aldersgrenser for operatører i 110-sentralen.

Pensjon i Rogaland Brann og Redning i dag

Den nye brann- og redningssjefen ble oppmerksom på saken og har avslått andre søknader om særaldersgrense. Han har også vært i kontakt med KLP og KS flere ganger om saken for å få avklaringer om regelverket.

Etter hvert som vi arbeidet med saken, så vi at vi burde avklare om praktiseringen av feilaktig særaldersgrense også skjedde i Rogaland Brann og Redning i dag. Vi gjennomgikk derfor hvilke stillingskoder og aldersgrenser ansatte i brannvesenet er innmeldt med.

Gjennomgangen kan tyde på at det i tillegg til de aktuelle sakene som er omtalt tidligere, er flere ansatte som er innmeldt med feilaktig stillingskode og en særaldersgrense som de ikke har rett på etter regelverket. Ledelsen oppgir at de forholder seg til gjeldende regelverk, men oppgir også at de forholder seg til den praksis som er i brannvesenet rundt om i Norge. For eksempel kan dette gjelde brannkonstabel og/eller brannmester, som går over i en stilling i forebyggende avdeling som branninspektør. Da gis branninspektøren, som kom fra en stilling med sær-

aldersgrense på 60 år, en særaldersgrense på 65 år. Ledelsen begrunner dette med at den ansatte tidligere har hatt uttrykning i sin stilling, og av den grunn får en lavere aldersgrense enn det stillingen skal ha.

Etter regelverket har ikke denne stillingskoden 65 år, og når det er branningeniører som tilsettes utenfra, får de en aldersgrense på 70 år. Ut i fra det vi fant, var det i tillegg til de 8, 29 ansatte som så ut til å være innmeldt med feil aldersgrense.

Erfaring og lærdom av undersøkelsessaken

I 2012 hadde styreleder fått en varslings sak om deler av denne saken. Vi hadde sett på saken tidligere, men den gangen var mandatet annerledes og knyttet til om en leder hadde blitt særbehandlet. Dette førte til at vi ikke gikk inn i de prinsipielle delene av saken og satt oss heller ikke grundig nok inn i regelverket. I ettertid ser vi at vi den gang burde gått dypere inn i varslings saken.

Vår erfaring med å jobbe med slike saker, er at de er krevende. Her var det behov for å gå tilbake i dokumentasjon fra 70-tallet, og det var ikke like lett å finne all dokumentasjon. I slike saker er det særlig viktig med god systematikk i forhold til innsamlet dokumentasjon. Erfaring fra tidligere saker, viser at det kan være ett enkelt vedtak, brev o.l., som kan gjøre at konklusjonen blir en annen.

I denne saken gjennomførte vi intervjuer av 28 tidligere eller nåværende ansatte/ledere eller styreledere. Vi hadde også kontakt med KLP og SKP. Vår vurdering er at det i slike saker, er viktig å snakke med flest mulig berørte/involverte, både for at de skal få anledning til å fortelle sin versjon, men også for at vi får et godt datagrunnlag. Vi snakker heller med en for mye, enn en for lite.

Til å kvalitetssikre våre vurderinger, fikk vi bistand i fra jurist fra KS Advokatene. ☺

Elin Fagerheim Bjerke har en mastergrad i endringsledelse. Hun har arbeidet i Rogaland Revisjon siden 2014, og har erfaringer fra ulike stillinger i det offentlige, inkludert ni år som lektor ved Stavanger offshore tekniske skole.

Tilsyn og revisjon i kommunal sektor

Hovedinnholdet i boka består i kommentarer til kommunelovens regler om kommunestyrets og fylkestingets tilsynsansvar, om kontrollutvalg og om revisjon og kommentarer til forskriftene om kontrollutvalg og om revisjon.

Denne tredje utgaven er oppdatert med endringer og avklaringer som har kommet etter andre utgaven i 2011.

Boka er først og fremst skrevet med tanke på dem som arbeider med tilsyn og revisjon i kommunal sektor, herunder kontrollutvalgsmedlemmer, men vil også være nyttig for øvrige folkevalgte og tilsatte i kommuner, fylkeskommuner og kommunale, fylkeskommunale og interkommunale virksomheter.

Boka er skrevet av seniorrådgiver Bjørn Bråthen, juridisk rådgiver Bernt Frydenberg og daglig leder Ole Kristian Rogndokken i Norges Kommunerevisorforbund.

Innehaverne av boka vil få tilgang til en QR-kode som via en smarttelefon eller et lesebrett, gir tilgang til en egen nettside hvor forfatterne vil publisere vesentlige endringer etter at papirutgaven av boka gikk i trykken, og som er av betydning for innholdet i boka.

Pris (inkl. porto/eksp.): Kr 490 for medlemmer og studenter og kr 590 for andre.

Bestill boka på eget bestillingsskjema på NKRFs nettsider. QR-koden fører deg til mer info og bestilling.

Oversikt over fagartikler i Kommunerevisoren 2016

Tema	Forfatter	Side	Nr.
REVISJON			
Revisjon og tilsyn – kommunens «tredje øye»	Ole Kristian Rogndokken	04 – 05	1
Årsoppgjørrevisjonen 2014	Knut Erik Lie	27 – 30	1
Kvalitet i revisionsopphandlingar	Karin Tengdelius	31	1
Bevilgningskontroll og budsjettavvik	Rolleiv Lilleheie	04 – 07	2
Kildevern i kommunal revisjon	Frøydis Eidheim	04 – 07	4
FORVALTNINGSREVISJON			
Effektivitet i kommunal tjenesteproduksjon	Per Tovmo	18 – 20	2
Kartlegging av forvaltningsrevisjon av kommunal/ fylkeskommunal virksomhet	Bodhild Laastad	15 – 20	5
Digitalisering, effektivisering og revisors kompetanse – utfordringer sett fra Oslo	Lars Normann Mikkelsen	04 – 07	6
Særaldersgrenser i brannvesenet - undersøkelsessak i Rogaland Brann og Redning	Elin Fagerheim Bjerke	12 – 14	6
REGNSKAP			
Klimaregnskapet i Østfold Energi AS	Tone Sundnes Reiten	20	5
Regnskapsføring av OPS-kontrakter	Knut Erik Lie	11 – 14	5
MERVERDIAVGIFT			
Foreldelse av krav om merverdiavgiftskompensasjon	Ola Fredriksen	13 – 15	3
Mva-kompensasjon og EØS: Nye utfordringer for norske kommuner	Cecilie Aasprong Dyrnes og Espen Bakken	16 – 17	3
Mva-kompensasjon – nytt i 2017?	Cecilie Aasprong Dyrnes og Silje Andreassen	17	4
KONTROLLUTVALG			
Kontrollutvalgskonferansen 2016	Jan Tore Sanner	13 – 14	2
Samspeilet mellom revisor og kontrollutvalget	Anders Svarholt	08 – 11	3
Kontrollutvalgets sekretariat	Bjørn Ølberg	06 – 09	5
SELSKAPSKONTROLL			
Overordnet analyse for selskapskontroll	Sverre B. Midthjell	10 – 15	1
JUS OG ETIKK			
Hvordan bygge en etisk organisasjon?	Lars Jacob Tynes Pedersen	06 – 08	1
Offentlighet og innsyn i styrearbeid	Tone Molvær Berset	25 – 26	1
Ulovlige direkte anskaffelser – hva er det og hvorfor anses dette som det mest alvorlige bruddet på regelverket?	Anneline Vingsgård	04 – 05	5
Kommuner trenerer innsyn	Siri Gedde-Dahl	23	5
Ny kommunelov – NKRFs høringsuttalelse	Ole Kristian Rogndokken	17 – 19	6
KOMMUNEREFORM			
Kommunesammenslutninger – erfaringer fra 2005-2008	Bjørn Håkonsen	26 – 28	2
Kommunereform – sjekklister for revisor, kontrollutvalg og sekretariat	Orrvar Dalby	08 – 09	6
STYRING			
Lean som virksomhetsstrategi i Vestre Toten	Bjørn Fauchald	21 – 24	1
Betryggende kontroll	Bjørn Ølberg	08 – 11	2
Organisasjonskultur på Sørlandet	Anne Helen Grunni-Hellestrand	21 – 25	2
Utfordringer knyttet til organisering, produksjon og styring av helsetjenester i Norge	Kathrine Moen Bratteng	21 – 23	3
Delegasjon – effektiv styring	Bjørn Ølberg	08 – 11	4
KVALITETSKONTROLL			
Kvalitetskontroll 2015 – noen refleksjoner	Cicel T. Aarrestad	13 – 16	4
DIVERSE			
Samhandlingsreformen. Om utskrivningsklare pasienter og kommunenes håndtering av avvik fra forpliktende tjenesteavtaler	Birgit Abelsen og Margrete Gaski	16 – 20	1
Korrupsjon	Tina Søreide	04 – 07	3
Rapportering i granskingsaker	Erling Grimstad	18 – 20	3

Av **Ole Kristian Rogndokken**,
daglig leder, NKRF

Ny kommunelov - NKRFs høringsuttalelse

NKRF har avgitt høringsuttalelse til NOU 2016: 4 Ny kommunelov. Forut for forbundets høringsuttalelse ble det gjennomført en forbundsintern høring.

Det kom inn svar fra 6 fagkomiteer, 17 kontrollutvalgssekretariat, herav to fellesuttalelser, 4 revisjonsenheter/ -selskap og to enkeltpersoner. Det store bildet viser at det er enighet innad i forbundet om hovedlinjene, men at det er uenighet om noen forhold. De ulike interne høringssvarene fokuserer imidlertid på ulike områder i lovutkastet.

I denne artikkelen vil jeg kommentere hovedtrekkene i høringsuttalelsen. Dette dreier seg om:

- bestemmelser knyttet til kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat
- innholdet i revisjonsmandatet
- statlig kvalitetskontroll
- sentrale endringer i regnskapsbestemmelsene

Kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat

Det var klart størst engasjement blant kontrollutvalgssekretariatene i den forbundsinterne høringen. Nær halvparten av bedriftsmedlemmene blant kontrollutvalgssekretariatene hadde engasjert seg. Hovedinnvending mot NOUen er at den ikke gjenspeiler den rollen som sekretariatene har, for å gi viktig faglig støtte til kontrollutvalgene. Bestiller-utførermodellen må få mer omtale. Det er viktig at sekretariatenes rolle og oppgaver utdypes mer i en lovproposisjon som vil komme, slik at ikke det som er omtalt i NOUen vedrørende sekretariater blir stående som en rettskilde.

Slik sekretariatenes oppgaver er uttrykt i NOUen kan en sitte igjen med inntrykket av at sekretariatene ikke kan foreta vurderinger. Jeg tviler på at det er det lovutvalget har ment, men formuleringene rundt dette må endres i proposisjonen. Den vil være en viktig rettskilde og vil selvsagt bli brukt i senere tolkninger.

Det er innlysende at sekretariatene skal kunne foreta vurderinger. Det ligger bl.a. i oppgavene til bestillerorganet i en bestiller-utførermodell. Sekretariatene skal også utføre andre saksbehandlingsoppgaver for kontrollutvalgene, noe som i seg selv betyr at det må foretas vurderinger. Til saksbehandlingsdelen ligger bl.a. å innhente tilstrekkelig informasjon og foreta vurderinger av hva som fortjener å bli en sak, lage forslag til kontrollutvalget om hvilket «tilsynsverktøy» som bør brukes mm. Som saksbehandler skal sekretariatet også utarbeide planene for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll/ selskapskontroll og iverksette bestillingen av revisjonsoppgaver. Som bestiller må sekretariatet ha en formening om det produktet som leveres av revisor er «forsvarlig utredet». Sekretariatet skal selvsagt ikke være «over-revisor», og revisor er selvsagt faglig ansvarlig for sitt arbeid, men sekretariatet må kunne foreta en vurdering av det som er utført. Sekretariatet er saksbehandler for kontrollutvalget og skal imidlertid ikke utføre den uavhengige tredjepartskontrollen av et saksforhold, noe som er kjernen i et revisjonsoppdrag.

NOUen drøfter også behovet for kompetanse i kontrollutvalgssekretariatene. NKRF er enige i beskrivelsen av kompetansebehovet, men stiller seg undrende til konklusjonen om at det ikke bør stilles kompetansekrav. NKRF anbefaler at dette spørsmålet utredes nærmere.

Forvaltningsrevisjon er et viktig virkemiddel for kontrollutvalgets tilsyn med kommunen, og NKRF forstår lovutvalgets intensjon slik at det er ønskelig å øke omfanget av forvaltningsrevisjon. Dette vil styrke den folkevalgte kontrollen og bidra til læring i organisasjonen. På tross av dette foreslår utvalget å sløyfe krav om årlig forvaltningsrevisjon. NKRF uttrykker forståelse for at antall

revisjoner ikke er et presist mål på omfanget av forvaltningsrevisjon, men er likevel usikker på om dette er et tilstrekkelig viktig argument for å fjerne kravet om årlig forvaltningsrevisjon. Fjerning av minimumskravet, uten innføring av andre krav til volum eller jevnlig forvaltningsrevisjon i kommunestyreperioden, vil etter NKRFs oppfatning øke sannsynligheten for at forvaltningsrevisjon nedprioriteres. NKRF mener forvaltningsrevisjon bør forbli en obligatorisk kontrollform som minimum gjennomføres årlig, og at dette bør gjenspeiles i lovteksten.

Innsynsrett i andre virksomheter

Viktige kjerneoppgaver i kommunene utføres til dels av andre enn kommunen selv. I slike tilfelle er det svært viktig at kommunen sikrer seg nødvendig styring og kontroll bl.a. ved tilstrekkelig spesifiserte krav om omfang, kvalitet, innsyn og oppfølging i konkurransegrunnlag og kontrakter. I tillegg må kommunen sikre seg at disse kravene faktisk blir oppfylt bl.a. ved kontroller fra kommunens side. Det er kommunens administrasjon som skal ivareta kontroll og oppfølging av kommunens leverandører. Dette må sikres i kontraktene.

NKRF støtter forslaget om at kontrollutvalget og kommunens revisor gis innsynsrett i andre virksomheter som utfører oppgaver på vegne av kommunen. Det er imidlertid viktig å merke seg at dette innsynet er begrenset til bare å gjelde det som trengs for å undersøke om kontrakten er oppfylt.

Innholdet i revisjonsmandatet

NKRF har i flere år påpekt behovet for en klargjøring av revisjonsmandatet. Det har vært forbundets påstand at endringen som ble gjennomført fra 2004 har ført til at viktige deler av det som tidligere var omfattet av regnskapsrevisjon, falt ut av revisjonsmandatet. Det virker som om lovutvalget har merket seg dette. Lovutvalget foreslår å innføre forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen. I tillegg foreslår utvalget å utvide revisors kontroll av kommunens årsberetning, fra å vurdere om opplysningene om årsregnskapet i årsberetningen er konsistente med årsregnskapet, til å vurdere om det er opplyst om vesentlige budsjettavvik både når det gjelder beløp og mot budsjettpremissene for bruken av bevilgningen.

NKRF støtter forslaget om disse endringene. Forslaget fører med seg noen avgrensingsutfordringer, og disse må avklares enten gjennom forskrifter eller gjennom arbeidet med god kommunal revisjonsskikk.

Lovutvalget foreslår en endring i bruken av nummererte brev. Det foreslås at noen brev skal gå til kommunedirektøren, med gjenpart til kontrollutvalget, mens andre skal gå til kontrollutvalget med gjenpart til kommunedirektøren.

Det følger av god kommunal revisjonsskikk å rapportere jevnlig til kommunedirektøren og administrasjonen under hele revisjonsprosessen. NKRF stiller derfor spørsmål ved om det er nødvendig å lovregulere deler av

denne rapporteringen. Nummererte brev bør forbeholdes spesielle tilfeller, hvor revisor har tatt opp viktige feil og mangler, men som likevel ikke rettes eller løses. I slike tilfeller er det aktuelt å rapportere til kontrollutvalget, med gjenpart til kommunedirektøren.

Kompetansekrav til revisor

Det er ikke foreslått kompetansekrav til hverken oppdragsansvarlig regnskapsrevisor eller oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor. Det må sikres at den oppdragsansvarlige revisor både innenfor regnskapsrevisjon, etterlevelsesrevisjon og forvaltningsrevisjon har tilstrekkelig kompetanse, og at dette følger kompetanseutviklingen for øvrig. Vi er kjent med det pågående arbeidet med ny revisorlov, og at det der trolig vil bli foreslått å operere med bare én type godkjenning, statsautorisert revisor. For oppdragsansvarlig regnskapsrevisor mener NKRF at det må stilles utdanningskrav som tilsvarer kravene i revisorloven. For oppdragsansvarlig revisor innenfor både etterlevelsesrevisjon og forvaltningsrevisjon må det stilles tilsvarende utdanningskrav, altså utdanning på masternivå. Dette vil gi bedre metodekunnskap og gjennom det økt kvalitet. Et kompetansekrav kan ev. tas inn i forskrift.

I kompetansekravet ligger også krav om praksis. Det må stilles krav om relevant praksis både for oppdragsansvarlig regnskapsrevisor og forvaltningsrevisor. Praksis fra offentlig forvaltning må telle fullt ut. NKRF mener generelt at likeverdige praksis skal telles likt, uavhengig av om praksisen er opparbeidet i offentlig eller privat sektor.

Attestasjon av ulike oppgaver til offentlige myndigheter

Kommunal revisjon må sikres muligheten til å utføre attestasjonsoppdrag til offentlige myndigheter.

Revisors signaturer i særattestasjoner til offentlige myndigheter blir stadig mer digitaliserte. Signaturrett i Altinn tildeles revisjonsenhetene basert på organisasjonsnummer. Så lenge det ikke kreves signatur fra godkjent revisor/revisjonsselskap er dette uproblematisk, da kan den kommunale revisjonsenhetens organisasjonsnummer benyttes.

Dersom det i lov/forskrift eller fra oppdragsgiver kreves underskrift fra «godkjent revisor/ revisjonsselskap» er dette problematisk for kommunale revisjonsenheter, da disse etter revisorloven ikke kan godkjennes som revisjonsselskap under Finanstilsynet, jf. omtale over. Det er viktig at det finnes en løsning som gjør det mulig for kommunens valgte revisor og utføre slike attestasjonsoppdrag.

Ekstern kvalitetskontroll med revisor

Lovutvalget har drøftet etablering av en ekstern kvalitetskontroll. Etter NKRFs oppfatning vil en vurdering av kvaliteten på revisors utførelse av oppdraget kreve en

profesjonell kvalitetskontroll som går ut over det som kan forventes av kontrollutvalgets tilsyn med revisjonen. Utvalget anbefaler at departementet får ansvaret for å forvalte en nasjonal ordning for ekstern kvalitetskontroll. NKRF støtter forslaget.

Endringer i økonomibestemmelsene

Det foreslås innført en plikt for kommunene til å fastsette finansielle måltall i økonomiplanen. NKRF støtter forslaget.

Nøkkeltallene bør minst omfatte krav til netto driftsresultat i prosent av sum driftsinntekter. I tillegg bør det settes måltall for størrelsen på langsiktig gjeld i prosent av sum driftsinntekter.

Det foreslås også å lovfeste utarbeidelse av et samlet regnskap for kommunen som juridisk enhet. Det bør klargjøres hvilken status det konsoliderte regnskapet skal ha i forhold til kommunenes eget regnskap. Dagens årsregnskap for kommunene er omfattende med flere regnskaps-skjema og oppstillinger. Slik lovteksten er framsatt vil alle kommuner med kommunale foretak ha plikt til å utarbeide et konsolidert regnskap i tillegg til kommunens eget regnskap, som skal fastsettes særskilt i kommunestyret.

Dette gir et svært omfattende regnskap som kan være krevende for kommunestyret å forholde seg til. NKRF

anbefaler at det kreves utarbeidet en konsolidert oppstilling, og at dette blir et obligatorisk vedlegg til kommunens regnskap. Slik vil politikerne få den nødvendige oversikt over den samlede virksomheten, uten at det blir tvil om hvilke regnskap som skal vedtas. Det bør utarbeides en mal for utforming av det konsoliderte regnskapet, og i tillegg avklares hvilken revisjon som skal foretas.

Om inndekning av merforbruk

Lovutvalget foreslår at et merforbruk skal, så langt det er midler, dekkes administrativt før regnskapet avlegges. NKRF støtter ikke forslaget. En slik ordning kan medføre manglende informasjon om det reelle årlige resultatet. Med bakgrunn i kommunestyrets overordnede ansvar for budsjett og regnskap, mener NKRF at beslutning om inndekning av merforbruk må ligge til kommunestyret, ev. at det bør klart fremkomme hva som er årets reelle resultat, og hvordan et merforbruk skal dekkes. Dette vil tydeliggjøre kommunestyrets ansvar for den helhetlige økonomien i kommunen. Enten bør en beholde dagens ordning, eller endre lovforslaget slik at administrasjonens forslag til dekning av merforbruk klart framkommer. ©

Når revisjonen banker på døra

Forvaltningsrevisjon fra A til Å

Bodhild Laastad

Hva kan du som leder forvente når revisjonen banker på døra? Denne boka gir en grundig innføring i hva forvaltningsrevisjon er, hva hensikten med denne revisjonsformen er, og hvilke metoder og fremgangsmåter revisor benytter i arbeidet. Forfatteren reflekterer også over nytteverdien av forvaltningsrevisjon og hvordan den kan bidra til læring og bedre kommunale tjenester.

ISBN 9788244623308 244 sider kr 398,- Kommuneforlaget 2016

Kommuneforlaget as

Bestill våre fagbøker via:

Nettbutikk:
nettbutikk.kommuneforlaget.no

E-post:
bestilling@kommuneforlaget.no

Telefon:
24 13 28 50

Uttalelser fra Kommunesektorens etikkutvalg

Kommunesektorens etikkutvalg tar opp prinsipielle etiske spørsmål og gir råd til kommuner, fylkeskommuner og kommunale bedrifter i vanskelige etiske spørsmål.

Etikkutvalget ledes av tidligere stortingsrepresentant, statsråd og fylkesmann Tora Aasland og skal bidra til læring og styrking av den etiske standard i kommunesektoren. Utvalget har det siste halvåret uttalt seg om kombinasjonen kommunalt ansatt og folkevalgt, om at folkevalgte bør vise åpenhet om gaver, hvem de møter og om eierinteresser og om kommunens rolle som eier.

- Kommunalt ansatte kan selv sagt også være folkevalgte. Men det kan skape utfordringer av ulik art, for eksempel knyttet til det faktum at man som folkevalgt er arbeidsgiver for rådmannen, uttaler Kommunesektorens etikkutvalg i en uttalelse om habilitet («Når én av to har flere roller - om habilitet»).

Nesten halyparten av kommunistyrepolitikere har en rolle som eier, styremedlem eller daglig leder i et selskap. I slike tilfeller kan det oppstå situasjoner som kan oppfattes å utfordre krav til upartiskhet og habilitet. Det samme gjelder for medlemskap i organisasjoner. Organisasjonsfriheten i Norge gjelder selvsagt for alle, også for kommunalt folkevalgte og ansatte. Men i begge tilfeller bør man være vår for utfordringene i situasjonen.

Etikkutvalget har tatt opp temaer rundt habilitet, pekt på eksempler på situasjoner i gråsonen som omfatter både ansatte og folkevalgte. Utvalget har også gitt noen råd om hva som kan ligge til grunn i vurderingen av slike situasjoner, og noen forslag til spørsmål som kan ligge til grunn for diskusjon omkring temaene.

Etikkutvalgets uttalelse inneholder utvalgets generelle råd rundt habilitet samt særskilte råd og spørsmål til refleksjon knyttet til følgende eksempler:

- Flere roller og bierverv
- Deltakelse på lokale arrangementer
- Folkevalgt og ansatt i samme kommune
- Styremedlem i kommunale selskap og ansatt eller folkevalgt i kommunen

- Sett åpenhet på dagsorden i kommunestyrets møter, anbefaler Kommunesektorens etikkutvalg («Åpenhet - om gaver, roller og eierinteresser»).

Folkevalgte bør vise åpenhet om gaver, hvem de møter og om eierinteresser. Gode og kjente rutiner er viktig for å få til åpenhet. Kommunestyret bør jevnlig sette tema åpenhet på dagsorden, for å illustrere utfordringer og klargjøre kommunens holdninger.

Gaver eller fordeler kan være med å påvirke en situasjon der man er i ferd med å gi et tilbud, gå inn i forhandlinger eller fatte vedtak i en sak. I forbindelse med representasjon og vertskapsroller kan det være naturlig at det gis gaver. Men verv, eierinteresser og gaver kan sette den enkelte i interessekonflikt. Slike forhold bør derfor være kjent for andre, både kollega, leder og omverdenen. Dette handler også om å sikre innbyggernes tillit til ansatte og folkevalgte i kommunen. Etikkutvalget har vist til noen eksempler og gitt noen råd og spørsmål til refleksjon til kommunene.

- Folkevalgte ikke bør sitte i styret i kommunalt eide foretak og selskaper, anbefaler Kommunesektorens etikkutvalg («Høy etisk standard i foretak og selskaper - om kommunalt eierskap»).

Det er omkring 2 700 kommunalt eide foretak og selskap i Norge, herunder omkring 220 kommunale foretak og 250 interkommunale selskaper. Selskapene sysselsetter mer enn 40 000 personer.

Når kommunal virksomhet skilles ut i foretak og selvstendige rettssubjekter innebærer det at den politiske styringslinjen endrer karakter. Kommunens interesser utøves gjennom *eierstyring*, blant annet i generalforsamling, representantskap, styre og gjennom selskapsavtaler.

I et eget notat viser Etikkutvalget til hvilke verktøy KS tilbyr, og det pekes på noen eksempler og *problemstillinger*, noen spørsmål til *refleksjon*, samt noen *anbefalinger* og *råd* fra utvalget. Blant anbefalingene i notatet er også at kontrollutvalget er et viktig redskap for kommunistyret, og bør brukes aktivt. ☺

Du kan lese mer om Kommunesektorens etikkutvalg og deres uttalelser på nettsidene til KS:

<http://www.ks.no/fagomrader/samfunn-og-demokrati/etikk/etikkutvalget/>

Kommunereform

– digitale muligheter og utfordringer

Kommune- og regionreformen vil enten man liker det eller ikke, prege landet framover. Sammenslåingene kommer. Det er kun spørsmål om omfang og når.

KS vier naturlig nok reformen stor oppmerksomhet og er bl.a. opptatt av å være til hjelp for de av medlemmene som blir berørt.

Digitalisering berører i dag alle tjenesteområder i en kommune, og tjenesteproduksjonen foregår i økende grad digitalt. Hvilke digitale muligheter og utfordringer oppstår ved en kommunesammenslåing? Dette har KS fått kartlagt i prosjektet «*Digitale konsekvenser av en kommunesammenslåing*».

Formålet med prosjektet har vært tredelt. For det første ønsker KS at kommuner som vurderer å slå seg sammen blir bevisste på de digitale konsekvensene. For det andre vil KS gi råd til staten om

hvordan de kan legge bedre til rette for kommunene, og for det tredje ønsker KS å bidra til at kommunene benytter anledningen til å tenke nytt.

Hovedfunnene i prosjektet, utført av PA Consulting:

- Kommunene bør ha en god prosess for digital sammenslåing, styrt som et prosjekt, for å oppnå sikker drift og utnytte mulighetene sammenslåingen åpner for.
- Digital sammenslåing er en vesentlig kostnadspost ved en kommunesammenslåing. Erfaringer fra utlandet og private virksomheter viser at kostnadene ved digital sam-

menslåing ofte undervurderes. Dette gjelder særlig datakonvertering.

- I prosessen for digital sammenslåing er det viktig å fokusere på oppgaver som er kritiske for forsvarlig tjenesteproduksjon i den nye kommunen.

På nettsidene til KS finner du mye relevant og nyttig stoff om kommune-/regionreformen:

<http://www.ks.no/fagomrader/samfunn-og-demokrati/kommunereformen/>

Forvaltningsrevisjonsregisteret runder snart 3 000 rapporter

Forvaltningsrevisjoner

Forvaltningsrevisjonsregisteret gir en unik mulighet for å lære av andre og er et viktig bidrag for å styrke kommunal egenkontroll og forbedring.

Forvaltningsrevisjon er en av de lovpålagte oppgavene til kontrollutvalget. Gjennom forvaltningsrevisjon kan kontrollutvalget undersøke om kommunen etterlever regelverk, når fastsatte mål, og om ressursene forvaltes på en effektiv måte. Tilgang til andres forvaltningsrevisjonsrapporter gir både muligheter til å planlegge nye revisjoner bedre og til å sammenligne og lære av andres resultater.

Forvaltningsrevisjonsregisteret oppdateres fortløpende av NKRF og er et samarbeid mellom NKRF, KS og Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Det er søkbart og inneholder nå nærmere 3 000 forvaltningsrevisjonsrapporter fra hele landet og innenfor de fleste sektorer og fagområder fra og med 2005. Departementet bidrar økonomisk til å gjøre Forvaltningsrevisjonsregisteret tilgjengelig for alle.

Du finner registeret på NKRFs nettsider:

<http://www.nkrf.no/forvaltningsrevisjonsregister/cms/144>

Må det avholdes fysiske styre- og representantskapsmøter i IKS'er?

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har avklart rettstilstanden i tolkningsuttalelser til KS Bedrift.

Det kan unntaksvis være behov for å gjennomføre et *representantskapsmøte* som et telefonmøte eller lignende, eller åpne for at en eller flere representantskapsmedlemmer deltar i møtet gjennom telefon eller videokonferanse fordi de ellers ikke kan stille. Verken loven om interkommunale selskaper (IKS) eller forarbeidene sier noe om at representantskapsmøter må avholdes som fysiske møter.

Etter en vurdering har imidlertid KMD kommet til at det ikke er åpning for å kunne gjennomføre representantskapsmøter uten å møtes fysisk.

Det kan av og til også være behov for å avvike *styremøte* uten at styremedlemmene faktisk møtes, eller at alle er tilstede samtidig. Da kan telefonmøte eller lignende være hensiktsmessig.

Det har vært noe uklart om det er adgang til dette for interkommunale selskaper. IKS-loven sier ikke noe om at et styremøte i et IKS må være et fysisk møte. Og både for aksjeselskaper og en del folkevalgte organ er det anledning til å ha telefonmøter, så lenge det innebærer en betryggende saksbehandling.

Moderne teknologi gjør det mulig å ha en forsvarlig saksbehandling av styresaker uten at alle er tilstede samtidig, eller at man er fysisk samlet i møte. Det avgjørende er at styremedlemmene får drøftet saken og bli kjent med hverandres synspunkter før det eventuelt treffes vedtak. Det kan for eksempel gjøres ved at saksdokumentene sendes ut på forhånd og medlemmene drøfter saken i en telefon- eller videokonferanse.

I en tolkningsuttalelse om denne problemsstillingen har departementet konkludert med at det er adgang til å ha telefonmøter og lignende i et IKS. Det er likevel viktig å minne om at de øvrige bestemmelsene i IKS-loven om gjennomføring av styremøter gjelder, og at det kun er i unntakstilfeller at denne adgangen skal benyttes.

Les mer om begge tolkningsuttalelsene på nettsidene til KS Bedrift:

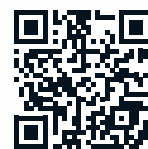
<http://www.ksbedrift.no/aktuelt/juridisk-service/>
(august 2016)

► Aktuelle kurs nå:

Faglig oppdatering og nettverksbygging!

► Fagtreff for regnskapsrevisorer 2016	15. – 16. nov.	Gardemoen
► Møteplass for selskapskontroll 2016	23. – 24. nov.	Gardemoen
► C.2.16 Merverdiavgift og merverdiavgiftskompensasjon Nyhet!	24. nov.	Gardemoen
► A.2.50 Revisjonsbevis - utvalgte emner Nyhet!	30. nov.	Gardemoen
► C.2.8 Selvkostprinsippet og prissetting av kommunale betalingstjenester	1. des.	Gardemoen
► C.2.15 Spesiell forvaltningsrett – kommuner	6. – 7. des.	Gardemoen
► NKRFs Kontrollutvalgskonferanse 2017	1. – 2. feb.	Gardemoen

For nærmere informasjon: Se NKRFs nettsider, eller kontakt Norges Kommunerevisorforbund, Postboks 1417 Vika, 0115 Oslo, Telefon 23 23 97 00, post@nkrf.no

www.nkrf.no

Uttalelser fra Sivilombudsmannen

Sivilombudsmannen har uttalt seg om praktisering av møteoffentlighet i Arendal og om lukking av drøftingsmøte om sammenslåing av Rennebu og Oppdal.

Arendal kommune har uriktig lagt til grunn at møtet mellom ordfører og gruppelederne om mulige løsninger på kommunens økonomiske problemer ikke var et møte i et folkevalgt organ i henhold til kommunelovens bestemmelser (§ 30 nr. 1). Møtet skulle derfor som hovedregel vært åpent for offentligheten, og det skulle ha vært ført møtebok. Dersom møtet skulle ha vært lukket for offentligheten, måtte det ha skjedd etter reglene i kommuneloven § 31. I så tilfelle skulle det ha blitt truffet en formell beslutning om å lukke dørene for allmennheten, jf. koml. 31a. Hjemmelen for lukkingen skulle også ha blitt ført i møteboken.

Sivilombudsmannen ber Arendal kommune merke seg kritikken, og innrette sine rutiner slik at reglene om møteoffentlighet blir fulgt.

Det innledende drøftingsmøtet om kommunesammenslåing mellom *Rennebu og Oppdal kommune* ble lukket, uten at det ble angitt hjemmel for lukking.

Ombudsmannen er kommet til at møtet ble lukket i strid med kommunelovens bestemmelser. Sett i lys av at kommunene synes å ha erkjent at det ikke er hjemmel for lukking av slike møter, og at de etterfølgende forhandlingsmøtene mellom de to kommunene har blitt holdt for åpne dører, er det ikke funnet grunn til ytterligere merknader.

+ Les begge uttalelsene på Sivilombudsmannens nettsider:
<https://www.sivilombudsmannen.no/uttalelser/>
 (tema: Møteoffentlighet)

NKRF FÅR NY DAGLIG LEDER

Styret i Norges Kommunerevisorforbund har ansatt **Rune Tokle** (46) som ny daglig leder. Han tiltrer stillingen 1. januar 2017.

Rune Tokle har allsidig erfaring fra privat og offentlig sektor, samt fra politikk og organisasjon.

Rune jobber i dag i internrevisjonen i Toll-direktoratet, og har tidligere jobbet som internrevisor i Nordea. I tillegg har han vært lærer ved Manglerud videregående skole i Oslo og Nesbru videregående skole i Akershus. Rune har også erfaring fra politikk og organisasjon. Han var blant annet partisekretær i Oslo Arbeiderparti i perioden 2004–2012.

Han er diplomert intern revisor og Cand. Scient. med hovedfag i matematikk, studieretning matematikk og økonomi og mellomfag i samfunnsøkonomi. Interessen for kommunerevisjon ble vekket for alvor gjennom vervet som nestleder i kontrollutvalget i Oslo kommune.

Rune er 46 år, og tilbrakte sine barne- og ungdomsår i Bodø og Mosjøen i Nordland. Han har bodd i Oslo hele sitt voksne liv, men passer alltid på å tilbringe noen uker i året på Helgeland. Mye av fritida går med til å være sammen med familien. Han er samboer og har to barn.

– Jeg gleder meg til å ta fatt på jobben som daglig leder i en spennende organisasjon. Samtidig vet jeg at jeg har mye å lære, men det er jeg sikker på skal gå bra med så dyktige medarbeidere som NKRF har. Jeg gleder meg til å bli kjent med dem, sier han.

Kommunerevisoren utgis av:

Norges Kommunerevisorforbund (NKRF)
 Postboks 1417 Vika,
 0115 Oslo
 Tlf.: 23 23 97 00

E-post: post@nkrf.no

www.nkrf.no
 www.twitter.com/nkrf
 www.twitter.com/kommunerevisor1

Bankkontonr.: 1450.12.70424
 Org.nr.: 975 450 694 MVA

Ansvarlig redaktør:

Styreleder Per Olav Nilsen

Kommunerevisoren kommer ut seks ganger i året: 4.1., 1.3., 2.5., 1.7., 1.9. og 1.11
 Frist for innsending av stoff til NKRF er som hovedregel den 5. i måneden forut for utgivelse.

Abonnementspris:
 Kr 400 pr. år

Forsidebilde:
 Shutterstock.com

Annonsepriser:

1/1-side baksider kr 5 800
 1/1-side andre sider kr 5 300
 3/4-side kr 4 700
 1/2-side kr 4 100
 1/4-side kr 3 000
 1/8-side kr 1 800
 Prisene er ekskl. mva.
 Rabatt vurderes ved flere innrykk.
 Andre annonseformat etter forhandlinger.

Opplag: 2000
 ISSN 0800-644X

Foto som ikke er merket med rettighetshavere eies av NKRF.

Skann QR-koden og få Kommunerevisoren direkte på smarttelefon eller nettbrett.

Grafisk design og trykk:
 Merkur Grafisk AS

Returadresse:
Norges Kommunerevisorforbund
Postboks 1417 Vik
0115 Oslo

NKRFS Kontrollutvalgskonferanse

1-2 februar 2017

Clarion Hotel & Congress Oslo Airport, Gardermoen

Velkommen til kontrollutvalgs- konferanse

2017

Følg konferansen på Twitter: #ku17nkrf

Norges Kommunerevisorforbund

- på vakt for fellesskapets verdier